کتبخانا هاواری

هژمار

٥

نقیژین ایزیدیان

دجهانی ده ری یکه ، اوژی ری باراستی بی یه : زردشت

QUATRE PRIÈRES AUTHENTIQUES,
INÉDITES DES KURDES YÉZIDIS.

مطبعة الترقي

دمشق ١٩٣٣

کتبخانا هاواری

هژمار

٥

نفیژین ایزیدیان

دجهانی ده ری بکه ، اوژی ری باراستی بی یه : زردشت

QUATRE PRIÈRES AUTHENTIQUES,
INÉDITES DES KURDES YÉZIDIS.

chalakmuhamad@gmail.com

مطبعة الترقي

دمشق ١٩٣٢

پيشگوتنك

اڤ کتیبو کاها ژبونا بلاڤ کرنا چند نڤیژین ایزیدیيان هاتیه چاپ کرن ۰ هه دل کر کو بڤی هینجی ام چند پرسان لسر ایزیدیيان بیژن ۰ د حقی ڤان کردین اصیل وخوەروده حتا نهو گلاك تشتین نه قنج وخراب هاتنه گوتن ۰ لی دراستی یی ده نه ولی یه ۰

ایزیدی نه پوتپاریزن ، نه ژی وك گوتنین خالکی ژ تشتکی دن ره دپاریزن ۰ یزیدی ژی وك ملتین دن بین خدان کتیب خدی‌پاریز و ژ یکبنیا خدی ره باورن ۰ ژو پیڤه ایزیدی د خدی پاریزی یی‌ده ژ هر کسی ژ هر ملت و نژادی کڤنترن ۰ ژبر کو اولا ایزیدی برمایکه اولا زردشته ۰ آیناوان گهارتو یکه آینسا مزدیسنا یانی آینا زردشته وآینا زردشت دیکپاریزی‌یی ده ژ آیننین دن کڤنتره ۰

بری کرد حمی زردشتی بون ۰ ژآیینا مزدیسناڤه نڤیژ د کرن و ژخوەدی ره دپارستن ، پیڤده تر هین ب هین ب در کتنا اولین دن گه بدل گه بزور اولین خوە ئین کڤن شمراندن و اولین دن همبیز کرن ۰ هنکان دانه پی فلهتی‌یی هنان ژی پی مسلمانی یی ۰ ایزیدی لسر اولا خوە سکنین و اۆ برنه دان ۰ لی بڤی نڤی د دورا بابلیسکان ره اولا وان د بن حکمین اولین دن ده هن تشتین خوەوناڤی خوە گهارتن واولا یزیدیان کت حالی خوەئی ایرو ۰

chalakmuhamad@gmail.com

ئێزدیێن ئیزیدیان نه ئنی ئڤن کو ئەم ئیرو بلاڤ دکن. ژڤان بگەلگی بیئرن. ژخوه د ئایینا مزدیسنا ده — کو ژ ئسلامێ بچند هزار سالان کەڤنتره — ئێزی دروژی ده پێنج جارانە.

***

ئیرو اڤ کردین اصیل دناڤ.ه ده کێم بونه. بکرنی عشیرێن کردین ایزیدی ئڤن: دنان وسوهانی (عاموده) چیاکان (طور عابدین ، مدیات ، نصیبین) خالتان (سەرد ، حکاری ، زوق ، بوطان) ایزیدیێن چیایێ ایلونی (کرد داغ) رشکان (تلعفر) هوبری، سوسانی (زاخو) دنان ، برینه.ی (دهوك ودوراموصلی).

عشیرێن ولاتی شێخان: حکاری ، ختاری ، ماوەی ، ترك ، قائیدی ، دوملی ، هراقی ، خیسکان.

عشیرێن چیایێ شنگاری: فقیران ، سموقی ، قیرانی ، هبابان ، هسکا ، سەقورا ، مالا خالتی ، میرگان ، عایفره ، مندکان.

قدری (٥٠٠٠٠) یزیدیێن ولاتێن قفقاس وروانی.

***

ب ڤی کرازه یێ ئەم چارئێزان بلاڤ دکن. هکەمزن و زانا یێن ایزیدیان ژمه ره چند کین دن ژی هنارتن ام وان ژی بلاڤ دکن.

ژڤان چار ئێزان ئێزا سپیده یێ ژمه ره شیخ حیدر بن شیخ نذیر گوتیه. سی یێن مایێن ئێدا ژدڤی اسماعیل بگی ، ژمیر کین یزیدیان ، هاتنه بهیستن و ئێیساندن. سپاس وشاباش ژوان مروڤان راکو خدمتا اول وملتی خوه دکن.

chalakmuhamad@gmail.com

نڤیژا سپیده یی

بناڤی یزدانی پاك لی دلوڤان ومهربان

خُدی او! ژبونا شانی ته، شوناته، ژبونا پادشاهیانه!

یار بی تو کریمی، تو رحیمی، تو خُدایی، تو مَلکی مُلکی جهانی،

مُلکی سوق وسمایی، مَلکی عرش عظیمی!

یار بی تو ژ ازلدا قدیمی! یار بی تا ابد تو کاما روحایی!

یار بی تو مَلکی جن وانسی، مَلکی عرش و کرسی! یار بی تو صمدولفت ونمانی!

یار بی تو صمد وحی المجیدی یك و یکتا و بی انبازی

یار بی هر تو لائق مدح وثنایی!

یار بی تو خداوندی سپهری، خدانی ماه ومهری، خُدانی چم ونهری!

یار بی تو خداوندی عطایی!

یار بی تە نالوما، ته نا امدادا، ته نا آوازا، ته نارنگا، تە نا دنگا، ته ناچنگا!

یار بی کس نزانه تو کُسایی!

یار بی تو کهرنده بی حوتی، مندابی قوتی، تو حلیمی، ملکوتی!

یار بی تو حاکمی شه وگدابی!

یار بی! هری هابی، هری هابی، هری هابی!..

chalakmuhamad@gmail.com

نڤیژا روژ هلاتی

بناڤێ یزدانێ پاك ئێ دلوڤان و مهربان

یار بی! توهه بی، از نینم، تو رحمی، از گنه، تو خُدان حق، از بنده

تە ناچونا، تونی چندی، تو نابژنا، تو نی بلندی، تو نا آوازا، تونی بدنگی ٠

جای نه همی ارده، تو خالقی جمله بی عالم، ته دایه حضرت آدم،

ته کرده‌مه اڤ دم ٠ یار بی تو نه مینامه دکی دبیژی ٠٠٠

یار بی تو ولی بی فرضا نڤیژی، تو رحان ژ رحان دپرپژی ٠

تو ژ سران رحان داڤیژی، تو نه‌مینامه کیم دبینی، تو ل سران رحان د گهینی

یار بی تو خُدابی، تو پادشاهی، اعلی علابی، تو خُنکاری، سر چند

پادشاهانی ٠ ته ناخافا، ته ناخُرده ته نا آوازا، ته نادنگا ٠

خُدان مالی، خُدان پرده، جهن ته همی ارده ٠ تو خُدابی، درد مندم ٠

بخشنده بی، بیگُناهی، لا بقی مدح و ثنابی، کس نزانه تو چاوابی؟

تو هم دردی، هم درمانی، حاکمی شاه و گدابی !

یار بی ! تو پادشاهی، عرش و کرسی، خالقی گا و ماسی ٠

یار بی ب خاطری ناڤی خوه که، حالی کردستانی و

یزیدی بین روژ هلات و روژ آڤابی بپرسه !٠٠٠

chalakmuhamad@gmail.com

بناڤێ یزدانێ پاك ێ دلوڤان و مهربان

هی بنی آدمو ! مسکینو ! ژارو آدمو ! أڤ دنیا مستانخانه یه .
وك خوناشڤانه ، فلك سها دارانه ، هرو یارا هنانه .
کا سلیمانی حکم د کر ؟ کابلقیسا ناڤ د کر ؟
تو ژی خوش بی ، اوان دنیاژخوه ره ترك د کر
کاسلیمانی پیخمبران ، کا بلقیسا بِ زیری زران ؟
تو ئی خوش بی ، أو ژی چون ناڤ آخ و بران ...
کانی خضر ، کانی الیاس ، کانی درویشی بِ تزبیه و وقاس ؟
تو ئی خوش بی ، او ژی دناڤ آخێ ده کرن قیاس .
بنی آدم ، ل ڤی دنیابی مبه طما ، أڤ زیر ومالی گالك مکه جما .
دنیا بو رسولی خُدی ژی نه ما . اڤ دنیا اردی درویشه ،
او نیده د گرن جملةً جیشه . کسك بِ نفسا کبار ناچه پیشه .
کانی حمزه ! کانی علی ! کانی اولیا ! کانی انبیا ! أو دِ ناڤ گورنی ده بونه توتیا .
مالا گورنی چنده کوره وچنده تاری ، تژی ماره ، تژی موره .
یاربی ! تو د کاری دو عاشقان ژِ یك بکی دور . ورن ، ورن خزم ولیزم ، وی گاڤی گر بیا مه بیت ، داغ و صد کوڤان و کسر ، خلقی شیرین ، لیڤێن شکر نما بدن خبر .
قوی گر بیا مه بی ، حزن و گری بیفیده یه ، گور و کفن مالامه یه .
مگری ، منال ، هیستران ژِ روبی خوه پال ، اڤ دنیا بو پیخمبری خُدی ژی نه ما .
ورن ورن ، لیزم ورن ، امی ایرو گالك بگرین ، خلقی میر گا قمری .
حچییا د که او میرد که ، خیر وشران غنیر د که ، داشا دلان باپیرد که .

chalakmuhamad@gmail.com

پاشنڤیژ

بناڤێ یزدانێ پاك ئێ دلوڤان ومهرەبان

آمین ، آمین ، آمین ، خُدێ آربكارێ دینێ ،
یاربێ خێرا توبدێ ، شرا ژ گربێ ۰
شمس الدین ، فخر الدین ، عماد الدین ، ناصر الدین ۰

***

حقو ، تو پادشاهی ، خُدانێ مهر و ماهی ، رزاقێ جن و انسی ،
خُدایێ عالما قدمی ، خالقێ جن وانسی ۰

***

شرف الدین غرزێ گلی ، مز گینی بێ بێنێ كردستانێ ، بلا ڤكن دفترا
ایمانێ ، شێشمس روژا ایزبدییانە ، شرف الدین میرە لِ دیوانە ۰

***

شیلیلفان بكتن كردستانی ، وێ طوپان بردتن نور كستانێ ، تخێ
را كتن بێن كردستانی ، قداوێ بكڤت مالا عربستانی ۰

chalakmuhamad@gmail.com

PAŞNIVÊJ

Bi Navê Yezdanê Pak yê Dilovan û Mêhreban

Amîn, amîn, amîn, Xwedê arîkarî dîn.

Ya Rebî xêra tu bidî, şera wergirînî.

Şemsidîn, Fexridîn, Îmadidîn, Nasiridîn.

* * *

Heqo, tu padîşahê, Xudanê mihir û mahî, rezaqê cin û insî,

Xuda yê alema qudsî, xaliqê cin û insî.

* * *

Şerefidîn xerezê gelê, mizgînî yê bi bêtê Kurdistanê, belavkin

deftera îmanê, şeş şems roja Êzîdiya ne, Şerefidîn mîre li dîwane.

* * *

Şilîlxan bi ketin Kurdistanê,
wê topan berdtin Tirkistanê,
textê raketin bibin Kurdistanê,
qeda wê bi kevêt mala Erebistanê.

* * *

chalakmuhamad@gmail.com

NIVÊJA MIRIYAN

Bi Navê Yezdanê Pak yê Dilovan û Mêhreban

Hê benî Ademo! miskîno! jar û Ademo, ev duniya mustanxane ye.

Wek xewna şevane, felek siya dara ne, her û yara hinane.

Ka Suleymanê hikim dikir? ka Belqîsa nav dikir?

Tu jî xweş bî, e wan duniya ji xwe re terk dikir.

Ka Suleymanê pêxemberan, ka Belqîsa bi zêrê zeran?

Tu yê xweş bî, ew jî çûn nav ax û beran...

Kanî Xidir, kanî Îlyas, kanî derwêşê bi tezbî yê û Weqas?

Tu yê xweş bî, ew jî di nav axê de kirin qiyas.

Benî Adem li vî duniya yê me be temmai, ev zêr û malê gelek meke cemma.

Duniya bo Resûlê Xwedê jî ne ma. Ev duniya erdê derwêse,

Ew têde digrîn cumleten cêşe, kesek bi nefsa kîbar naçe pêşe.

Kanî Hemze! kanî Elî! kanî Ewliya! kanî Enbiya! ew di nav gornê de bûne tûtiya.

Mala gornê çende kûre û çend tarî, tijî mare, tijî mûre.

Ya Rebî! tu di karî du aşîqan ji yek bikî dûr. Werin, werin xizim û lîzim, wê gavê giriya me bêt, dax û sed kovan û kisir, xelqê şîrîn, lêvên sekir ne ma bidin xeber.

Qoy giriya me bî, huzin û girî bê feyîde ye gor û kefen mala me ye.

Werin werin, lîzim werin, emê îro gelek bigrîn, xelqê mêr ga vemirî.

Heçiya dike ew mêr dike, xêr û şeran xefîr dike, daxa dilan bapîr dike.

chalakmuhamad@gmail.com

NIVÊJA ROJHELATÊ

Bi Navê Yezdanê Pak yê Dilovan û Mêhreban

Ya Rebî ! tu heyî, ez nînim, tu rehmî, ez guneh, tu Xudanê heqê, ez bende tena çûna, tuyî çendê, tena bejina, tuyî bilindî, tena awaza, tuyî bi dengî.

Ciyê te hemî erde, tu xaliqî cimleyî alem, te da ye hezretê Adem.

Te kird mame ev dem, ya Rebî tu ne mîna me dikî di bêjî...

Ya Rebî tu wilê yî ferza nivêjê, tu rihan ji rihan di pirî jê.

Tu ji seran rihan davêjê, tu ne mîna me kêm di bînî, tu li seran rihan di gihînî.

Ya Rebî tu Xuda yî, tu padîşahî, e-ilemî ulemayî, tu xunkarê, ser çend padîşahanê, tena xafa, tena xurde, tena awaza, tena denga.

Xudanê malê, Xudanê pirde, ciyê te hemî erde, tu Xudayî, derd mindim.

Bexşende yî, bê gunahî, layêqê medih û senayî, kes nizane tu çawayî?

Tu hem derdê, hem dermanê, hakimê şah û gedayî!

Ya Rebî! tu Padîsahê, ers û kursî, xaliqê ga û masî.

Ya Rebî bi xatrê navê xwe ke, halê Kurdistanê û

Êzîdiyên rojhelat û rojava yê bi pirse!

chalakmuhamad@gmail.com

NIVÊJA SIPÊDE YÊ

Bi Navê Yezdanê Pak yê Dilovan û Mêhreban

Xwedê ew! ji bona şanê te, şûna te, ji bona padîşah heyate!

Ya Rebî tu kerîmî, tu rehîmî, tu Xudayî, tu melekî mulkê cîhanê, mulkê sûq û semayî, melekê ersê ezîmî!

Ya Rebî tu ji ezel da qedîmî! Ya Rebî ta ebed tu kama ruhayî!

Ya Rebî tu melekê cin û insî, melekê ers û kursî! Ya Rebî tu semed û left û nemayî!

Ya Rebî tu semed wehyî el-mecîdî, yek û yekîtiya û bê enbazî

Ya Rebî her tu layîqê medih û senayî !

Ya Rebî tu Xudawendê sipehrî, Xudanê mah û mihrî, Xudanê çem û nehrî!

Ya Rebî tu Xudawendê etayî

Ya Rebî tena loma, tena îmdada, tena awaze, tena renga, tena denga, tena çenga!

Ya Rebî kes nizane tu kesayî

Ya Rebî tu ku herendeyî hûtî, mendayî qûtî, tu helîmî, melekûtî!

Ya Rebî tu hakimê şeh û gedayî!

Ya Rebî! herê hayî, herê hayî, herê hayî!

chalakmuhamad@gmail.com

kin, ji van gelekî bêtirin. Ji xwe di ayîna Mizdîna de - ku ji Îslametî bi çend hezar salan kevintire - Nivêj di rojê de pênc carane.

Îro ev Kurdên esîl di nav me de kêm bûne. Bi kurtî êlên (eşîretên) Kurdên Êzîdî ev in :

Dinan û Sohanî (Amûda) - Çêlkan (Torabdîn, Midiyat, Nisêbîn) - Xaltan (Sîrt, Hekarî, Zoq, Botan) - Êzîdiyên çiya yê Lêlûnê (Kurdax) - Reşkan (Teleifer) - Hwêrî, Misusanî (Zaxo) -Dinan, Birînmemî (Duhok û dora Mûslê).

Êlên deverê Şêxan : Hekarî, Xitarî, Mamoşî, Tirk, Qaidî, Dumilî, Hiraqî, Xîskan.

Êlên çiya yê Şengarê: Feqîran, Simoqî, Qêranî, Hibaban, Hisika, Misqora, Malaxaltî, Mêrgan, Elîfere, Mindikan.

Nêzîkê (50 000) Êzîdiyên welatên Qefqas û Rwanî.

Bi vî pirtûkê ye em çar nivêjên belav dikin. Heger mezin û zane yên Êzîdiyan ji me re çendekên din jî hinartin em wan jî belav dikin.

Ji van çar nivêjan; Nivêja Sipêde yê ji me re Şêx Hêder kurê Şêx Nezîr gotiyê, sisiyê ma bin tev de ji devê Îsmaîl Begê, ji Mîrên Êzîdiyan hatine bihîstin û nivîsandin.

Sipas û şabaş ji wan mirovan re ku xizmeta ol û milletê xwe dikin.

chalakmuhamad@gmail.com

Pêşgotinek

Ev kitêboka ha ji bona belav kirina çend nivêjên Êzîdiyan hatiyê çapkirin. Me dil kir bû bi vî hîngê em çend pirsan li ser Êzîdiyan bi bêjin. Di heqê van Kurdên esîl heta niho gelek tiştên ne qenc û xerab hatine gotin, lê rastiyê de ne wilo ye.

Êzîdî ne pûtparêzin û ne jî wek gotinên xelkê ji tiştekî din re di parêzin.

Êzîdî jî wek milletên din yên xwedan kitêbê Xwedê parêz û ji yekîtiya Xwedê re bawerin; Ji wî peyve Êzîdî di Xwedê parêziyê de ji her kesî û ji her millet û nijade kevintir in, ji ber ku ola Êzîdî bermayikê ola Zerdeşte. Ayîna wan guhartuyeke ayîna Mizdîna yanî ayîna Zerdeşte, di yek parêziyê de ji ayînê din kevintire.

Berê Kurd hemî Zerdeştî bûn, ji ayîna Mizdîna ve nivêj di kirin, û ji Xwedê re di parist in, pêşdetir hîn bi hîn bi derketina olên din geh bi dil geh bi zor olên xweyên kevin simrandin û olên din himbêz kir in.

Hinekan dane pê Filletiyê, hinan jî pê Muslmani yê, Êzîdî li ser ola xwe man û ew birne dan. Lê di vî nêvî de, dora Bablîskan re ola wan di bin hikmên olên din de hin tiştên xwe û navê xwe guhartin û ola Êzîdiyan ket halê xwe yê îro.

Nivêjên Êzîdiyan ne tenê ev in ku em îro belav di-

chalakmuhamad@gmail.com

Çend gotin

Mîr Celadet Bedir Xan, gelekî xizmeta zimanê Kurdî kir dibû, Mîr Celadet xwediyê û berpirsiyarê kitêbxane û kovara Hawarê bû, yên ku bi zimanê Kurdî li Şamê de li salan 1932-1946an de belav dikir, heya dewleta Firansa ji Sûriyê derdikeve û hikûmetekî Erebî li Sûriyê tê damezrandin, bi hatina Ereb hemû rojname û komelên Kurdan girtin e û nehiştin ku ber dewam bimînin, heya ku kitêb û rojname yên Kurdî hemû şewitandin, û hindikin yên ku hati bûn veşartin, vî kitêbê ha (Nivêjên Êzîdiyan) yek ji wan kitêban bû.

Kurdên me yên Êzîdî, Kurdên gelek kevin in û yên ku li ser ola Kurdan yê kevin ya Zeredeştî her man in, û ola Êzîdiyan yek ji ew olên ku li cihanê de hati bûn nasîn, bi olên Xwedê perestin.

Nivêjên Êzîdiyan, Mîr Celadet bi Kurdî tîpên Erebî nivîsand û li sala 1933 çap kir dibû, û Komîte ya Mafên Mirovê Kurd, niha carekî dî wek xwe çap dike li gel wergerandina tîpên wan bo tîpên latînî û bo xwendevanên hêja pêşkeş dike, ji ber ku Êzîdiyan, ne bi tenê Xwedê perest in, belkî van camêran Kurd perest in jî, û ev ye li nav nivêjin xwe gelekî diyare, û bi ser ve nivêjên xwe bi zimanê Kurdî kirine û dikin, û li dawiyê Paşnivêja xwe de dibêjin:
Şahî li Kurdistanê bibe, û ji Xwedê hêvî dikin ku (textê) dewletekî li Kurdistanê bête damezrandin, û bila Xwedê, Tirk û Ereb tar û mar bikin.

Komîte ya Mafên Mirovê Kurd

chalakmuhamad@gmail.com

Ktêbxane Hawarê
Hêjimar
5
Hawar Library No. 5

Ninvêjên Êzîdiyan

(The Yezidis' Pray)

***ZERDEŞT*:**
Di cihanê de riyeke, ew jî riya rastiyê

***ZOROASTR*:**
**In the world only one way,
that it's the way of reality.**

Çapxane Tereqî
Şam 1933
Taraqi Publications-Damascus 1933

KITAB-I ARZAN
Helsingforsgatan 15
164 78 KISTA, Sweden
Tel & Fax +46 (0)8 752 77 09
arzan@telia.com

Kurdish Human Rights Committee Publications No. 5-1992
P. O. Box 607, London NW8 ODT, U.K

Ktêbxane Hawarê
Hêjimar
5
Hawar Library No. 5

Ninvêjên Êzîdiyan

(The Yezidis' Pray)

***ZERDEŞT*:**
Di cihanê de riyeke, ew jî riya rastiyê

ZOROASTR:
**In the world only one way,
that it's the way of reality.**

Çapxane Tereqî
Şam 1933
Taraqi Publications-Damascus 1933

Kurdish Human Rights Committee Publications No. 5-1992
P. O. Box 607, London NW8 ODT, U.K